

၁၆ ရာစုမြန်မာကျောက်စာအချို့မှ သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများ လေ့လာချက်

နိဒါန်း

စာတမ်းအကျဉ်း

ဘာသာစကား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရန်အတွက် မွေးစားစကားလုံးများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် တစ်ခန်း တစ်ကဏ္ဍပါဝင်ပါသည်။ ဤစာတမ်းသည် အေဒီ ၁၆ ရာစု အတွင်း မြန်မာကျောက်စာအချို့မှ သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများကို လေ့လာဖော်ပြသော စာတမ်းဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားချင်း ထိစပ်ရာမှ စကားလုံးများ ယူငင်မွေးစား အသုံးပြုခြင်းအားဖြင့် မွေးစားစကားလုံး စတင် အသုံးပြုခဲ့ကြပုံ၊ မွေးစားစကားလုံးတို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာစကားတွင် စကားလုံးသစ်များ တိုးပွားလာခြင်းနှင့် မွေးစားစကားလုံးအများစုသည် မြန်မာဘာသာစကား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှု အတွက် အထောက်အကူပြု နေခြင်းသဘောကို သက္ကတမွေးစား စကားလုံးများဖြင့် လေ့လာ တင်ပြထားပါသည်။

သော့ချက်စကားလုံးများ - စကားလုံး၊ မွေးစားစကားလုံး၊ သက္ကတမွေးစားစကားလုံး၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်၊ ဝေါဟာရ။

နိဒါန်း

အေဒီ ၁၅၀၁ မှ ၁၆၀၀ ထိ (မြန်မာသက္ကရာဇ် ၈၆၃ မှ ၉၆၂) အနှစ်တစ်ရာ ကာလကို ၁၆ ရာစုဟုသတ်မှတ်သည်။ ထိုကာလသည် အင်းဝခေတ်နှောင်းပိုင်း၊ တောင်ငူခေတ်နှင့် ညောင်ရမ်းခေတ် အစကာလဖြစ်သည်။ ထိုကာလတွင် ပေဖြင့်ရေးသားမှတ်တမ်းတင်သည့် စကားပြေ၊ ကဗျာများစွာ ဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်သကဲ့သို့ ကျောက်စာများသည်လည်း ဆက်လက်ထွန်းကားခဲ့ဆဲဖြစ်ပါသည်။ ၁၆ ရာစု အတွင်း ရှိမြန်မာကျောက်စာများကို လေ့လာကြည့်လျှင် အေဒီ ၁၁ ရာစု၊ ၁၂ ရာစု ပုဂံခေတ်၊ ပင်းယခေတ် ကျောက်စာ၊ မင်စာတို့၏ ကျောရိုးပေါ်တွင်အခြေခံလျက် တစ်စတစ်စချဲ့ထွင် လာရာ မြန်မာဘာသာစကားသည် စကားသံမှစ၍ စကားလုံး၊ ဝါကျ၊ အနက်အဓိပ္ပာယ်တို့ထိတိုင် များစွာ ဖွံ့ဖြိုးလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဘာသာစကား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရသည့် အကြောင်းရင်းများထဲတွင် စကားလုံးဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုသည် လူမှုကိစ္စများကြောင့်ဖြစ်သည်။ မြန်မာလူမျိုးတို့သည် မိမိတို့ ကိုယ်ပိုင်စာပေ၊ ဘာသာစကားတို့ဖြင့် ခိုင်ခိုင်မာမာရပ်တည်လျက်ရှိရာ မြန်မာဘာသာစကားသည် သက္ကတ၊ ပါဠိ၊ မွန်၊ ပျူ ဘာသာစကားတို့နှင့် အကြောင်းအမျိုးမျိုးဖြင့် ထိတွေ့ခဲ့ရသည်။ ပျူနှင့် သက္ကတဘာသာစကားသည် ပုဂံခေတ်အနော်ရထာလက်ထက် မတိုင်မီကပင် ရပ်တည်ခဲ့သည်။ ပုဂံခေတ် မြန်မာဘာသာစကားတွင် တွေ့ရသော သက္ကတမွေးစားစကားလုံးတို့သည် အေဒီ ၁၆ ရာစုတိုင် ဆက်လက်ဖြစ်တည်ခဲ့ကြောင်းကို အေဒီ ၁၆ ရာစု မြန်မာကျောက်စာအချို့ကိုအခြေခံ၍ ဤစာတမ်းတွင် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။

၁။ လေ့လာမှုနယ်ပယ်

ဤစာတမ်းတွင် အလေ့လာခံ ကျောက်စာများအဖြစ် ရှေးဟောင်းမြန်မာ ကျောက်စာများ^၁ ပဉ္စမတွဲလာ အေဒီ ၁၅၀၁-၁၆၀၀ အတွင်းရေးထိုးခဲ့သော ကျောက်စာများကို ရွေးချယ်ပါသည်။ ထိုကျောက်စာ များထဲမှ သက္ကတမွေးစား စကားလုံးများကို ထုတ်နုတ်လေ့လာပါမည်။

^၁ ငြိမ်းမောင်၊ ဦး၊ ၁၉၉၈။

ဒေါက်တာ၊ တွဲဖက်ပါမောက္ခ၊ မြန်မာစာဌာန၊ ဟင်္သာတတက္ကသိုလ်။

၁။ ၁။ မွေးစားစကားလုံးဖွင့်ဆိုသတ်မှတ်ချက်

ဘာသာစကားတိုင်းတွင် စကားလုံးသစ်များ တိုးပွားလာတတ်သည်မှာ သဘာဝတစ်ခုပင် ဖြစ်သည်။ လူမှုကိစ္စများ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာသည်နှင့်အမျှ အခြေခံစကားလုံးများကို မူတည်ပြီး စကားလုံးအသစ် များပွားများလာပေသည်။ ဘာသာစကား ပြောဆိုသုံးနှုန်းမှုထိရောက် လွယ်ကူမှု အပေါ်မူတည်၍ မိမိတို့ဘာသာစကားကဲ့သို့ ရယူသုံးစွဲခြင်းသည် စကားလုံးမွေးစားယူခြင်းပင် ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ရယူထားသော ဘာသာခြားစကားလုံးများကို မွေးစားစကားလုံးဟုသတ်မှတ်ပါသည်။

“မွေးစားစကားလုံး”^၁ ဟူသော ဝေါဟာရကို ပညာရှင်အသီးသီးက အောက်ပါအတိုင်းဖွင့်ဆို ခဲ့ကြသည်။

“မွေးစားစကားလုံး ဆိုသည်မှာ ဘာသာစကားတစ်မျိုးထဲသို့ ရောက်ရှိလာသော ဘာသာခြား စကားလုံးမျိုးကို ဆိုပါသည်။”^၂

“လူမျိုးချင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုချင်း၊ ဘာသာစကားချင်း ကူလူးဆက်သွယ်ရာမှ ဘာသာခြား စကားလုံးများသည် ဘာသာစကား တစ်မျိုးထဲသို့ ဝင်ရောက်လာ သည်လည်းရှိပါသည်။ နိုင်ငံတစ်ခုကို အခြားနိုင်ငံတစ်ခုက သိမ်းပိုက်စိုးမိုးရာမှ သိမ်းပိုက်သူတို့၏ ဘာသာစကားမှ စကားလုံးများကို သိမ်းပိုက်ခံရသူတို့ မလွဲ မရှောင်သာဘဲ လက်ခံသုံးစွဲရသည်လည်းရှိပါသည်။ ဤနည်းလမ်းများဖြင့် မွေးစား စကားလုံးများပေါ်ပေါက်လာခြင်းဖြစ်သည်။”^၃

“စကားလုံးရုပ်သွင်နှင့် အနက်အဓိပ္ပာယ်ကို ချေးငှားခြင်း (သို့မဟုတ်) ရုပ်တူပြုခြင်း၊ အသံချေခြင်းဖြင့် စကားသံဖွဲ့စည်းပုံစနစ်အရ အခြားဘာသာစကား အသစ်တစ်ခုတွင် ဖြစ်ပေါ်လာ သောစကားလုံး။”^၄

ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

အဆိုပါဖွင့်ဆိုချက်များသည် ဘာသာစကား အားလုံးအတွက် ယေဘုယျကျသောဖွင့်ဆို သတ်မှတ်ချက်များဖြစ်ပါသည်။ ဘာသာစကားအသီးသီးရှိ ဝိသေသလက္ခဏာများ မတူနိုင်ကြပါ။ ကွဲပြားခြားနားလျက် ရှိပါသည်။

ထို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာစကားထဲသို့ ရောက်လာသောမွေးစားစကားလုံးများ၏ ဖြစ်စဉ်ပေါ် မူတည်၍ဤစာတမ်းတွင် မွေးစားစကားလုံး ဝေါဟာရ၏အဓိပ္ပာယ်ကို အောက်ပါအတိုင်းဖွင့်ဆို ပါမည်။ မွေးစားစကားလုံးဟူသည် ဘာသာစကားအသီးသီးမှ စကားလုံးအချို့ကို တိုက်ရိုက်ဖြစ်စေ၊ မိမိဘာသာစကားနှင့် ဆီလျော်အောင်ပြုပြင်ပြီးဖြစ်စေ မိမိဘာသာစကား၌ ပြောဆိုသုံးစွဲလျက်ရှိသော စကားလုံးမျိုးကိုခေါ်ပါသည်။

၂။ မွေးစားစကားလုံးများဝင်ရောက်လာပုံ

ဘာသာစကားတိုင်းတွင် အခြားဘာသာမှ ယူငင်မွေးစားထားသော ဘာသာစကားလုံးများ ရှိမြဲဖြစ်သည်။ မွေးစားစကားလုံးမရှိသည့် ဘာသာစကားဟူ၍မရှိပေ။ မွေးစားစကားလုံး ဖြစ်ပေါ် လာခြင်း ကို-

“မည်သည့်ဘာသာစကားမျှ မွေးစားစကားလုံးများမှ မလွတ်ကင်းနိုင်ပေ။ အကြောင်းမှာမည်သည့်လူမျိုးမှ သီးသီးသန့်သန့်မနေနိုင်သောကြောင့်ဖြစ်ပါသည်။”

^၁ Crystal, (1997), 227.
^၂ တင်လှ၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၅၈။
^၃ ခင်မင်၊ မောင်(နေဖြူ)၊ ၁၉၉၀၊ ၁၃၅။
^၄ Crystal, 1997, 227.

လူမျိုးတစ်မျိုးနှင့်တစ်မျိုး ကူးလူးဆက်ဆံမိသောအခါ မွေးစားစကားလုံးများ မလွဲ မရှောင်သာ ပေါ်ပေါက်လာရပေတော့သည်။”^၁

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

“လူမျိုးချင်း၊ ဘာသာစကားချင်း၊ ယဉ်ကျေးမှုချင်း ကူးလူးဆက်ဆံရာမှ ဘာသာစကားတစ်ခု ထဲကစကားများ အခြားဘာသာစကားတစ်ခုသို့ ဝင်ရောက်လာခြင်းမှာ သဘာဝပင်ဖြစ်သည်။”^၂

ဟူ၍လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုပြထားကြသည်ကို တွေ့ရှိရပါသည်။

ဘာသာစကားဆိုင်ရာ လိုအပ်ချက် တစ်စိတ်တစ်ဒေသကို ဖြည့်ဆည်းရန်အတွက် ဘာသာခြား စကားကို ယူငင်မွေးစားအသုံးပြုရာတွင် မိမိတို့ဘာသာစကား၏ သဘာဝနှင့် လိုက်လျောညီထွေ ဖြစ်အောင် ဖန်တီးရင်း အသုံးတွင်လာသောအခါ မိမိတို့ဘာသာစကားဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက်များစွာ အထောက်အကူဖြစ်စေပါသည်။

မြန်မာဘာသာစကားတွင် မွေးစားစကားလုံးများသည် မြန်မာစာအရေးအသား စတင် ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည့် ပုဂံခေတ်ကပင် ရှိနေပြီဖြစ်ကြောင်း ထိုခေတ်ကရေးထိုးခဲ့ သည့် ကျောက်စာ၊ မင်စာ၊ အုတ်ခွက်စာ စသည့် အထောက်အထားများအရ သိရပါ သည်။

မြန်မာဘာသာစကား ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်အတွက် အားပြုပေးသော အကြောင်းအရာကို လေ့လာကြည့်သောအခါ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဗုဒ္ဓစာပေသည် အခြေခံကျသော အကြောင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုနိုင်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် မြန်မာဘာသာ စကားထဲတွင် ပါဠိနှင့်သက္ကတ မွေးစားစကားလုံးများသည် ဗုဒ္ဓဝါဒပေါ် အခြေခံ၍ ဝင်ရောက်လာခဲ့ပါသည်။

၃။ သက္ကတဘာသာစကားပျံ့နှံ့လာခြင်း

သက္ကတအရေးအသားသည် အိန္ဒိယနိုင်ငံရှေးဟောင်းဗြဟ္မီအက္ခရာမှ ဆင်းသက်လာသည်။ အိန္ဒိယစာပေသည် ကမ္ဘာတွင်ရှေးအကျဆုံး စာပေတစ်ခု၌ပါဝင်ပြီး၊ ရှေးကျသည်နှင့်အမျှ ခေတ်ရှေ့ပြေးသော စာပေဖြစ်သည်။ ယင်းစာပေနှင့် ယဉ်ကျေးမှုတို့သည် အိမ်နီးချင်းနိုင်ငံများသို့ ပျံ့နှံ့ခဲ့သည်။^၃

သက္ကတဘာသာစကားသည် မြန်မာနိုင်ငံသို့ အေဒီ ၆ ရာစုမတိုင်မီကပင် ရောက်ရှိခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံသာမက ကမ္ဘောဒီးယား၊ လာအို၊ ထိုင်း၊ မလေးရှား၊ အင်ဒိုနီးရှား အစရှိသည့် အရှေ့တောင် အာရှနိုင်ငံများသို့လည်း အသွင်အမျိုးမျိုးဖြင့် ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိခဲ့သည်။

သက္ကတအရေးအသားကိုပုဂံခေတ်နှင့်ပုဂံခေတ်ထက်စောသောကာလကပင် မြေပုံဘုရား ၄၂ ဆူ တို့၌ တွေ့မြင် ဖတ်ရှုရကြောင်းသိရှိရသည်။

ပုဂံခေတ်ကုန်ဆုံးပြီး ပင်းယ၊ အင်းဝ၊ တောင်ငူ၊ ညောင်ရမ်း၊ ကုန်းဘောင် ခေတ်များသို့ ရောက်သည့်အခါတွင် ပါဠိအရေးအသားကို အသုံးများလာကြောင်း တွေ့ရသော်လည်း သက္ကတ အရေးအသားမှာလုံးဝ ပျောက်ကွယ်သွားခြင်းမရှိပေ။ မြန်မာဘာသာစကား၊ မြန်မာစာပေနယ်တွင် သက္ကတဘာသာမှ မွေးစားယူထားသော စကားလုံးတို့ကို တွေ့နိုင်ပါသည်။ သို့သော် သက္ကတမွေးစား စကားလုံးများသည် ပါဠိမွေးစားစကားလုံးများနှင့်နှိုင်းစာလျှင် အလွန်နည်းကြောင်းတွေ့ရသည်။ ဆရာစောလူက သက္ကတမွေးစားစကားလုံးနှင့်ပတ်သက်၍ ရေးသားဖော်ပြချက်တွင်-

^၁ ခင်မင်၊ မောင်(ဇန့်ဖြူ)၊ ၂၀၀၁၊ ၇၀။
^၂ တင်လှ၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၅၈။
^၃ မြင့်ဆွေ၊ ဦး၊ ၁၉၆၈၊ ၂၇၁-၂၇၂။

“မွေးစားစကားလုံး အချိုးအစားကိုကြည့်လျှင်သုံးရာနယ်ပယ် မကျယ်ပြန့်လှချေ။ ကိုးကွယ်ယုံကြည်မှု၊ အုပ်ချုပ်မှုတို့နှင့်ဆိုင်သော သက္ကတစကားလုံး အချို့ကိုသာ တွေ့ရခြင်း ဖြစ်သည်။ ဘုရား၊ ဓမ္မစကြာစသော စကားလုံးအချို့မှာ ဗုဒ္ဓဘာသာနှင့် ဆက်စပ်သည်။ နှစ်အမည်များမှာ ဗေဒင်ကိန်းခန်း ယုံကြည်မှုနှင့် ဆက်စပ်သည်။ မင်းဘွဲ့၊ မင်းမှုထမ်းဘွဲ့တို့မှာ အုပ်ချုပ်မှုတို့တွင် သက္ကတစကားလုံးအချို့ မွေးစားယူငင်သုံးနှုန်းခြင်း အကြောင်းကို ရှာလျှင်မိမိပြောဆိုရေးသားသည့် အကြောင်းအရာ လေးနက် ခွဲညားအောင် ဘာသာစကားဖြင့် အားထုတ်သည့်သဘောကို တွေ့နိုင်သည်။”^၁

ဟူ၍ရေးသားခဲ့သည်။

“မြတ်စွာဘုရားပရိနိဗ္ဗာန်ပြုပြီးနောက် နှစ်ပေါင်း ၁၀၀-၂၀၀ လောက်တွင် သံဃာဂိုဏ်းကွဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်လာသည်။ အသောက မင်းကြီးလက်ထက်တွင် ဂိုဏ်းကွဲမှုထင်ရှားစွာ ဖြစ်ပေါ်လာပြီး နောက်ဆုံးတွင် ဟိနယာနခေါ် ထေရဝါဒ (တောင်ပိုင်းဗုဒ္ဓဘာသာ) နှင့် မဟာယာန (မြောက်ပိုင်း ဗုဒ္ဓဘာသာ) ဟူ၍ ဂိုဏ်းကြီး ၂ ခု ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။”^၂

“မဟာယာနဂိုဏ်းသည် ဗုဒ္ဓဓမ္မနှင့်ဝိနယကို လိုအပ်သလို ပြုပြင်ပြောင်းလဲသည်။ ဗုဒ္ဓကို မဟာလူသား ဗုဒ္ဓအဖြစ်မယူဘဲ ထာဝရတည်ရှိသည့် ဘုရားသခင်အဖြစ်ယူဆသည်။ ရဟန္တာ၊ ပစ္စေက ဗုဒ္ဓတို့ကို တန်ဖိုးမထားဘဲဗုဒ္ဓနှင့် ဗောဓိသတ္တဘုရားလောင်းတို့ကို ထပ်တူထပ်မျှ တန်ဖိုး ထားသည်။ ဗုဒ္ဓနှင့် ဗောဓိသတ်တို့ကို နတ်မင်းကြီးများပမာ ရှိခိုးပူဇော်ခြင်းကို လွန်စွာအရေးပေး လုပ်ဆောင်သည်။ ထို့ကြောင့် မဟာယာနဂိုဏ်းသည် ဝါဒရေးရာအားဖြင့် ဟိန္ဒူဗြာဟ္မဏဝါဒနှင့် နီးစပ်သည်။ ဓမ္မနှင့်ဝိနယတို့ကို မှတ်တမ်းတင်သည့်အခါ သက္ကတဘာသာဖြင့် မှတ်တမ်း တင်ကြောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် သက္ကတဘာသာသည် ဗြဟ္မဏအယူဝါဒနှင့် နီးစပ်သည့် အတွက် ဗြဟ္မဏထွန်းကားရာ အိန္ဒိယတောင်ပိုင်းတွင်ထွန်းကားခဲ့ပြီး၊ ဝါဒရေးရာအားဖြင့် မဟာယာနဂိုဏ်းနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သည်။ စာပေအနေဖြင့် ပါဠိဘာသာကို အသုံးများ ခဲ့သည်။”^၃

“အိန္ဒိယမြောက်ပိုင်းနှင့် အရှေ့မြောက်ပိုင်းဒေသတို့တွင် ထွန်းကားခဲ့သည့်သက္ကတ စာပေသည် အိန္ဒိယကုန်သည်တို့၏ ကူးသန်းရောင်းဝယ်မှုဖြင့် အိန္ဒိယယဉ်ကျေးမှုနှင့်အတူ အာရှတောင်ပိုင်း နိုင်ငံများသို့ ပျံ့နှံ့ရောက်ရှိခဲ့သည်။ အာရှအရှေ့တောင် နိုင်ငံများတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။”^၄

ဤသို့ဖြင့် မြန်မာစာပေအစဖြစ်သည့် ပုဂံခေတ်ဦးတွင် မဟာယာနဗုဒ္ဓ ဘာသာကို အကြောင်းပြု၍ သက္ကတဘာသာသည် မြန်မာနိုင်ငံ မြန်မာစာပေ၊ မြန်မာဘာသာစကားအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်လာခဲ့ပါသည်။

၄။ ဒေဒီ၁၆ရာစုအတွင်းရှိမြန်မာကျောက်စာများလာသက္ကတမွေးစားစကားလုံးများ

ဒေဒီ ၁၆ ရာစုတွင် ဘာသာစာပေအဆင့်အတန်း တိုးတက်မြင့်မားလျက်ရှိပြီး ပုဂံခေတ် (ဒေဒီ ၁၁ ရာစု) မြန်မာတို့ ဖန်တီးရယူထားသော မွေးစားစကားလုံးတို့ကိုပင် ဆက်လက်အသုံးပြု လျက်ရှိပါသည်။ ယဉ်ကျေးမှုအရ အလှူဒါနပြုခြင်းနှင့်အတူ ကျောက်စာရေးထိုးမှတ်တမ်းပြုသည့် အလေ့အထ ကိုလည်း ဆက်လက် ကျင့်သုံးလျက်ပင်ရှိပါသည်။

ဘာသာခြားစကားလုံးတို့ကို မိမိဘာသာစကားအဖြစ် ယူငင်မွေးစားရာတွင် ပညာရှင်တို့က-

^၁ စောလူ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၃၈။
^၂ မြင့်ဆွေ၊ ဦး၊ ၁၉၆၈၊ ၂၇၃။
^၃ - ယင်း -။
^၄ - ယင်း -၊ ၂၇၄-၂၇၆။

“ဘာသာခြားစကားလုံးအတိုင်း မပြုမပြင်မပြောင်းမလဲ အသွင်မပျက်ဘဲ မွေးစားခြင်း၊ မလိုသည်ကို ဖြုတ်၊ လိုသည်ကိုဖြည့်ကာ အသွင်အပြင်ပြောင်းလဲ မွေးစားခြင်း၊ ဘာသာခြားစကားလုံးကို တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် ဆီလျော်အောင် ဘာသာပြန်ဆိုမွေးစားခြင်း”^၁

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

“မူလစကားလုံးများကို အသွင်မပျက် မွေးစားနည်း၊ အသွင်ပြောင်းမွေးစားနည်း၊ ဘာသာပြန်ဆို မွေးစားနည်း”^၂

ဟူ၍လည်းကောင်း၊

“တိုက်ရိုက်မွေးစားခြင်း၊ မြန်မာမှုပြု၍မွေးစားခြင်း၊ တိုက်ရိုက်ဘာသာပြန်ဆို မွေးစားခြင်း”^၃

ဟူ၍လည်းကောင်း မွေးစားပုံစနစ်များရှိပါသည်။

၄၊ ၁။ သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများမွေးစားပုံစနစ်

သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများကို လေ့လာရာတွင် အသွင်မပြောင်းဘဲ မွေးစားနည်း နှင့် အသွင်ပြောင်း မွေးစားနည်းဟူ၍ (၂)နည်းကို တွေ့ရသည်။

၄၊ ၂။ အသွင်မပြောင်းဘဲ မွေးစားပုံစနစ်

တြိ (သ.တြိ)

‘တြိ’ သည် သက္ကတစကားလုံးကို အသွင်မပြောင်းဘဲ မွေးစားယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်တွင်လည်း ‘တြိ’ ဟုပင် အသုံးတွင်သည်။ အဓိပ္ပာယ်မှာ ‘သုံးခု’ ဖြစ်သည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၁) ခုနှစ်ထိုး ရတနာဗိမာန်ကျောင်းကျောက်စာတွင်-
‘တြိဘဝနာဒိတျနရပတိပဝရမဟာဓမ္မရာဇာဓိရာဇာဓိပတိ’ (က-၂၇)

သက္ကရာဇ် (၈၈၂) ခုနှစ်ထိုး မင်းရဲကျော်စွာကျောက်စာတွင်-
‘မဟာသိဟသူရသိရိတြိဘဝနာတိတ္ထနရပတိ’ (က-၁၀)

စသည်ဖြင့်တွေ့ရသည်။

၄၊ ၃။ အသွင်ပြောင်းမွေးစားပုံစနစ်

ဆိဂျာ (သ. အာစာရျ)

‘ဆိဂျာ’ သည် သက္ကတစကား ‘အာစာရျ’ မှ လာသည်။ ရှေ့အသံ (သို့) ဝဏ္ဏကိုချေသည့် အာဒိလောပနည်းဖြင့် မွေးစားယူထားသည်။ ယခုခေတ် ‘ဆရာ’ ဟူ၍ဖြစ်လာသည်။ မြန်မာအဘိဓာန် တွင်^၄-

- ၁။ ပညာသင်ကြားပေးသူ။ သွန်သင်ဆုံးမနည်းလမ်းပြသူ။
- ၂။ အတတ်ပညာလုပ်ငန်းတစ်ရပ်ရပ်တွင်ကျွမ်းကျင်သူ။
- ၃။ ယဉ်ကျေးသမှုဖြင့်ခေါ်သောစကားလုံး။

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားပါသည်။

^၁ တင်လှ၊ ဦး၊ ၁၉၆၆၊ ၂၁၉။
^၂ စောလှ၊ ၁၉၉၆၊ ၂၅၂-၂၅၃။
^၃ အောင်ထွတ်၊ ဦး၊ ၁၉၇၉၊ ၂၀-၂၁။
^၄ မြန်မာစာအဖွဲ့၊ ၁၉၉၁။

သက္ကရာဇ် (၈၆၆) ခုနှစ်ထိုး ဝေဠုဝန်ကျောင်းကျောက်စာတွင်-
'အသျှင်မင်ကြိချိာ အရာသဃံာန်အကွ' (က-၁၀-၁၁)

သက္ကရာဇ်(၈၈၂) ခုနှစ်ထိုး မင်းရဲကျော်စွာကျောက်စာတွင်-
'ချိာမင်က္ကိ ရေဖိုဝ်လောင်တော်ဏ္ဍာစွာမင်က္ကိတိုဝ်' (က-၂၁)

ဟုတွေ့ရသည်။

ဖုရာ၊ ဖုရး၊ ဘုရာ (သ. ဝရ၊ ပုဇာဟ်)

'ဖုရာ၊ ဖုရး၊ ဘုရာ'သည် သက္ကတစကား 'ဝရ၊ ပုဇာဟ်' မှလာသည်။ အလယ်သံ (သို့) ဝဏ္ဏကို ချေသည့်မဇ္ဈေလောပနည်းဖြင့် မွေးစားယူထားသည်။ ယခုခေတ် 'ဘုရား' ဖြစ်သည်။ မြန်မာအဘိဓာန် တွင်-

၁။ သစ္စာလေးပါးကို အလိုလိုသိသည့်ပုဂ္ဂိုလ်မြတ်။

၂။ ဘုရားဆင်းတုတော်၊ စေတီ၊ ပုထိုး စသည်

ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၁) ခုနှစ်ထိုး ရတနာဗိမ္မာန်ကျောင်းကျောက်စာတွင်-
'မြတ်စွာဘုရာသိခင်သည်' (က-၃)

'ဖုရာနောက်လိုက်သူတော်တကာအရိယာတိုဝ်' (က-၁၃)

သက္ကရာဇ် (၈၇၃) ခုနှစ်ထိုး တက်ကလဲကျောင်းဘုရားကျောက်စာတွင်
'တတ်ကလဲတောင်ကျောင်ဖုရးနှင့် အကွသော' (က-၃-၄)

ဟုတွေ့ရသည်။

ကြံမာ၊ ကံမာ (သ. ကမီ)

'ကြံမာ၊ ကံမာ' သည် သက္ကတစကားလုံး 'ကမီ' မှ လာသည်။ အလယ်သံတိုးစကားလုံး (သို့) သရကို ထည့်ပေးသည့် ဝဏ္ဏာဂမနည်းဖြင့် မွေးစား ယူထားသည်။ ယခုခေတ် 'ကြမ္မာ' ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင် 'ပြုသောအမှု၊ ကံ' ဟူ၍ ဖွင့်ဆိုထားသည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၁) ခုနှစ်ထိုး ရတနာဗိမာန်ကျောင်းကျောက်စာတွင်-
'ကုသိုလ်ကြံမာ အာဖြင်စက္ကောရတနာရောက်သောခါနို့က်' (က-၄၀)

'ရှေဟောင်က္ကံမာဖုန်သက္ကတ္တင်' (က-၄၅)

ဟုတွေ့ရသည်။

ပတ္တမြာ (သ.ပဒ္ဒရာဂ)

'ပတ္တမြာ' သည် သက္ကတစကားလုံး 'ပဒ္ဒရာဂ' မှလာသည်။ အလယ်သံတိုးစကား (သို့) သရကို ထည့်ပေးသည့် ဝဏ္ဏာဂမနည်းဖြင့် မွေးစားယူထားသည်။ ယခုခေတ် 'ပတ္တမြား' ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်-

'များသောအားဖြင့် အနီရောင်ရှိသော ကျောက်မျက်တစ်မျိုး' ဟူ၍ဖွင့်ဆို ထားပါသည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၂) ခုနှစ်ထိုး အဝမြို့နန်းတည်အခမ်းအနားကျောက်စာတွင်-

‘ပတ္တမြား အဆင်ကဲသိုဝ်သော၊ ကြာဝတ်ဆံနိုက်နေသော’ (က-၅၂)

ဟုတွေ့ရသည်။

ပြိတ်တာ (သ. ပြေတ)

‘ပြိတ်တာ’ သည် သက္ကတစကား ‘ပြေတ’ မှလာသည်။ အလယ်သံတိုး (သို့) သရကိုထည့်သည့် ဝဏ္ဏာဂမနည်းဖြင့် မွေးစားယူထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခုခေတ်တွင် ‘ပြိတ္တာ’ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်-

‘သရဲ၊ တစ္ဆေ၊ မှင်စာ စသော နာနာဘာဝ’ ဟူ၍ဖွင့်ဆိုသည်။
သက္ကရာဇ် (၈၈၈) ခုနှစ်ထိုး ရန်နောင်ကျက်သရေ အထိန်းမောင်နှံ ကျောက်စာတွင်-
‘မစာရတတ်ငတ်သော လူပြိတ်တာလျှင်ဖွစ်စေသော’ (က-၁၈)

ဟူ၍တွေ့ရသည်။

သိကြာ (သ. ဂကြ)

‘သိကြာ’ သည် သက္ကတစကား ‘ဂကြ’ မှလာသည်။ ဤတွင် ‘ဂ’ ကို ‘သ’ သို့ ပြောင်းကာ သရပြောင်းပြီး အဆုံးဝဏ္ဏကို သရရှည်ပြုပြီး မွေးစားယူထားသည်။ ယခုခေတ်တွင် ‘သိကြား’ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်-

‘စတုမဟာရာဇ် တာဝတိံသာနတ်ဘုံကိုအစိုးရသူ၊ သိကြားမင်း’ ဟူ၍ဖွင့်ဆို ထားသည်။
သက္ကရာဇ် (၈၇၂) ခုနှစ်ထိုး၊ အဝမြို့နန်းတည်ကျောက်စာတွင်-
‘မိုဝ်ကြိုဝ် ပုတ်ဆိန် လက်စွဲသောသိကြာရုပ်ကိုဝ်ထာ၏’ (က-၄၀)

ဟု တွေ့ရသည်။

ဟုရာ (သ. ဟောရာ)

‘ဟုရာ’ သည် သက္ကတစကားလုံး ‘ဟောရာ’ မှ လာသည်။ ရှေ့ဝဏ္ဏ ‘အော’ သရကို ‘အု’ သရသို့ ပြောင်းကာ မွေးစားယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်တွင် ‘ဟူးရား’ ဟူ၍သုံးသည်။ မြန်မာအဘိဓာန် တွင်-

- ၁။ နက္ခဗေဒင်ဆိုင်ရာအတတ်
- ၂။ ယင်းအတတ်ကိုတတ်ကျွမ်းသူ

ဟူ၍ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားသည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၂) ခုနှစ်ထိုး အဝမြို့နန်းတည်အခမ်းအနားကျောက်စာတွင်-
‘ဟုရာ၊ ပုံဏာ၊ ဝိဿုကာတိုဝ်သည်’ (က-၂၅)

ဟုတွေ့ရသည်။

မန်တရာ (သ. မန္တ)

‘မန်တရာ’ သည် သက္ကတစကားလုံး ‘မန္တ’ မှလာသည်။ အလယ်သံတိုး (သို့) သရကို ထည့်ပေးသည့် ဝဏ္ဏာဂမနည်းဖြင့် မွေးစားယူထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ယခုအခါ ‘မန္တန်’ ဖြစ်သည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်-

‘မန်းမှုတ်ရွတ်ဆိုရသောစကားစု’ ဟုဖွင့်ဆိုသည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၂) ခုနှစ်ထိုး အဝမြို့နန်းတည်အခမ်းအနားကျောက်စာတွင်-

‘ဤကာ မန်တရာအနက်တည်’ (က-၁၂)

ဟုတွေ့ရသည်။

အင်္ဂါ (သ. အံဂါရ)

‘အင်္ဂါ’ သည် သက္ကတစကား ‘အံဂါရ’ မှလာသည်။ အဆုံးသံ(သို့)ဝဏ္ဏကို ချေသည့် အန္တလောပနည်းဖြင့် မွေးစားယူထားသည်။ ဤတွင် ယောသသံကို အယောသသံဖြင့် ပြောင်းပြီး မွေးစားယူထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ ယခုခေတ် ‘အင်္ဂါ’ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်-

၁။ [ဗေဒင်] ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးတွင်တတိယဂြိုဟ်။

၂။ နေ့ရုနစ်နေ့တွင် တတိယနေ့။

၃။ [သိပ္ပံ] ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးတွင် နေရှိရာမှအစဉ်အားဖြင့် လေးလုံးမြောက်သောဂြိုဟ်

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားသည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၂)ခုနှစ်ထိုး အဝမြို့နန်းတည်အခမ်းအနားကျောက်စာတွင်-

‘တံကျင်စွဲသောအင်္ဂါကြိတ်ရပ်ကိုပ်’ (က-၄၅)

ဟုတွေ့ရသည်။

စကြာ (သ. စကြ)

‘စကြာ’ သည် သက္ကတစကား ‘စကြ’ မှလာသည်။ အဆုံးသံ ‘အ’ သရကို ‘အာ’ သို့ပြောင်းကာ မွေးစား ယူထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယခုခေတ်တွင် ‘စကြာ’ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်-

၁။ အဝန်းအဝိုင်း

၂။ စကြဝတေးမင်းစီးသောယာဉ်

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုသည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၁)ခုနှစ်ထိုး ရတနာဗိမာန်ကျောင်းကျောက်စာတွင်-

‘စကြာသစ်နင်မင်အဖြစ်တိုင်ကြင်သာ’ (က-၃၈)

ဟုတွေ့ရသည်။

အမတ် (သ.အမာကျ)

‘အမတ်’ သည် သက္ကတစကားလုံး ‘အမာကျ’ မှလာသည်။ အသံကို ရှေ့နောက်ပြောင်းလဲသည့် ဝဏ္ဏဝိပရိယာယနည်းဖြင့် မွေးစားယူထားသည်။ ယခုခေတ်တွင်လည်း ‘အမတ်’ ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မြန်မာ အဘိဓာန်တွင်-

၁။ မင်းအပါးတွင် ခစား၍ မင်း၏အတိုင်ပင်ခံအဖြစ် ဆောင်ရွက်ရသူ။

၂။ ပါလီမန်သို့တက်ရောက်ရန်တင်မြောက်ခြင်းခံရသူ။

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားသည်။

သက္ကရာဇ်(၈၈၈)ခုနှစ်ထိုး ရန်နောင်ကျက်သရေအထိန်းမောင်နှံကျောက်စာတွင်-
'မင်ကြာအမတ်ဆင်များအသျှင်မနကပတ်တည်' (က-၃၁)

ဟုတွေ့ရသည်။

သောက်ကြာ (သ. ဂုကြ)

'သောက်ကြာ' သည် သက္ကတစကား 'ဂုကြ' မှလာသည်။ 'ဂ' ကို 'သ' သို့ပြောင်းကာ အလယ်သံတိုး စကားလုံးထည့်ပေးသည့် ဝဏ္ဏဂမနည်းဖြင့် မွေးစားယူထားသည်။ ယခုခေတ် 'သောက်ကြာ' ဟူ၍ဖြစ် သည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်-

- ၁။ နေ့ခုနှစ်နေ့တွင် ဆဋ္ဌမနေ့။
- ၂။ [ဗေဒင်] ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးတွင်ဆဋ္ဌမဂြိုဟ်။
- ၃။ [သိပ္ပံ] နေရှိရာမှ အစဉ်အားဖြင့် ဒုတိယဖြစ်သောဂြိုဟ်။

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားသည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၂) ခုနှစ်ထိုး အဝမြို့နန်းတည်အခမ်းအနားကျောက်စာတွင်-
'သောက်ကြာကြိုရပ်ကိုဝံအိုင်ဖြစ်နှင့်အကွထာ၏' (က-၄၃)

ဟုတွေ့ရသည်။

စနေ (သ. ဂနိ)

'စနေ' သည် သက္ကတစကားလုံး 'ဂနိ' မှ လာသည်။ 'ဂ' ကို 'စ' သို့ပြောင်းလဲကာ၊ 'အိ' သရကို 'အေ' သရသို့ပြောင်း၍ မွေးစားထားသည်။ ယခုခေတ်တွင်လည်း 'စနေ' ဟူ၍ဖြစ်သည်။ မြန်မာအဘိဓာန်တွင်-

- ၁။ နေ့ခုနှစ်နေ့တွင် နောက်ဆုံးနေ့။
- ၂။ [ဗေဒင်] ဂြိုဟ်ကြီးကိုးလုံးတွင် သတ္တမဂြိုဟ်။
- ၃။ [သိပ္ပံ] အရံဂြိုဟ် ၁၆ လုံး ရှိသောဂြိုဟ်။

ဟူ၍ဖွင့်ဆိုထားသည်။

သက္ကရာဇ် (၈၇၂)ခုနှစ်ထိုး အဝမြို့နန်းတည်အခမ်းအနားကျောက်စာတွင်-
'ပန်လည်ပန်သော စနေကြိုရပ်ကိုဝံအိုင်ဖြစ်နှင့်အကွထာ၏' (က-၄၈)

ဟုတွေ့ရသည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

အေဒီ ၁၆ ရာစု မြန်မာကျောက်စာများတွင် သက္ကတစကားလုံးများကို အတော်အသင့်တွေ့ရ ပါသည်။ သက္ကတစကားလုံးများကို မွေးစားရာတွင် အဓိကအားဖြင့် အသွင်မပြောင်းဘဲ မွေးစားနည်းနှင့် အသွင်ပြောင်းမွေးစား နည်းဟူ၍ နှစ်မျိုးတွေ့ရသည်။

အသွင်မပြောင်းဘဲ မွေးစားယူထားသည့် စကားလုံးမှာ အနည်းငယ်မျှသာဖြစ်သည်။ သာဓကအားဖြင့် 'ကြိ' စကားလုံးဖြစ်သည်။

အသွင်ပြောင်း မွေးယူထားသည့် စကားလုံးမှာ အတော်အသင့်များပြားသည်။ နိရုတ္တိနည်းအရ မွေးစားယူရာတွင် အလယ်သံတိုးစကားလုံး ထည့်ပေးသည့်ဝဏ္ဏာဂမနည်းဖြင့် အများဆုံးမွေးစားသည်။ ဝဏ္ဏတစ်ခုမှတစ်ခုသို့ ပြောင်းပြီးမှ မွေးစားယူထားပုံမှာ ထူးခြားလှသည်။ သာဓကအားဖြင့် ‘ဂ’ မှ ‘သ’ သို့ပြောင်းလဲပြီး အလယ်သံတိုး စကားလုံးထည့်ပေးသည့် ‘သောက်ကြာ’ စကားလုံးမျိုးဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ‘ဂ’ မှ ‘စ’ သို့လည်းကောင်း၊ ‘ဂ’ မှ ‘သ’ သို့ ပြောင်းပြီးမှ အဆုံးသရချေကာ အသတ်ပြု၍ လည်းကောင်း၊ ရှေ့ဝဏ္ဏ၏သရပြောင်းခြင်းဖြင့်လည်းကောင်း မွေးစား ယူထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ဤတွင်သက္ကတစကားလုံး ‘ဂ’ နှင့် ‘မ’ တို့ကို မြန်မာတွင် ‘စ’ သို့လည်းကောင်း၊ ‘သ’ သို့လည်းကောင်း ပြောင်းယူထားသည်မှာ ထူးခြားချက်တစ်ရပ်ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် အေဒီ ၁၆ ရာစု မြန်မာကျောက်စာအချို့မှ သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများကို လေ့လာသော စာတမ်းဖြစ်ပါသည်။ အသစ်အသစ်သော လူမှုကိစ္စများကို အခြေပြုလျက် မွေးစား စကားလုံးအသစ်များသည် ဆက်လက်ပေါ်ထွန်းလျက်ရှိပါသည်။ ဘာသာစကား၏ ထိတွေ့မှုအရ မွေးစားစကားလုံး များသည်မြန်မာဘာသာ စကားအတွင်းသို့ ဆက်လက်ဝင်ရောက်နေဦးမည် ဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာဝေါဟာရဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် မွေးစားစကားလုံးများသည် အဓိကအခန်း ကဏ္ဍတစ်ရပ် အဖြစ်ပါဝင်နေရာ သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများကလည်း တစ်ခန်း တစ်ကဏ္ဍ ပါဝင်လျက်ရှိပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် အေဒီ ၁၆ ရာစု မြန်မာကျောက်စာအချို့မှသက္ကတ မွေးစား စကားလုံးများ၏ အခန်းကဏ္ဍကိုအကျဉ်းချုပ် လေ့လာတင်ပြထားပါသည်။ ပြီးပြည့်စုံမှုမရှိသေးပါ။ မြန်မာဘာသာစကားဖွံ့ဖြိုးမှုအတွက် တစ်ထောင့်တစ်နေရာမှ အထောက်အကူဖြစ်ရန် ရည်ရွယ်တင်ပြ ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။

ကျေးဇူးတင်လွှာ

ဤစာတမ်းဖြစ်မြောက်ရေးအတွက် အကူအညီပေးပါသော မြန်မာစာဌာန၊ ပါမောက္ခ၊ ဌာနမှူး ဒေါက်တာတင်တင်ရွှေ၊ ပါမောက္ခ ဒေါက်တာသက်အုန်းမြင့်နှင့် ဟင်္သာတတက္ကသိုလ် သုတေသနဌာနမှဖြစ်မြောက် ရေးအဖွဲ့တို့ကို ကျေးဇူးတင်ရှိပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ခင်မင်၊ မောင်(ခေဖြူ)။ (၁၉၉၀)။ **မြန်မာစကားမြန်မာစာရုပ်ပုံလွှာ**။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။
ခင်မင်၊ မောင်(ခေဖြူ)။ (၂၀၀၁)။ **တစ်သံနှစ်သံသုံးလေးသံ**။ ရန်ကုန်၊ ဂူဝံစာအုပ်တိုက်။
ငြိမ်းမောင်၊ ဦး။ (၁၉၉၈)။ **ရှေးဟောင်းမြန်မာကျောက်စာများ၊ ပဉ္စမတွဲ**။ ရန်ကုန်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဦးစီးဌာန။
စောလှ၊ မောင်။ (၁၉၉၆)။ **ပုဂံခေတ်မြန်မာစာ၊ ဒုတိယတွဲ**။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်။
တင်လှ၊ ဦး။ (၁၉၆၆)။ **ဘာသာနှင့်စာပေ**။ ရန်ကုန်၊ အောင်မြေ။
မြင့်ဆွေ၊ ဦး။ (၁၉၆၈)။ **သက္ကတစာပေနှင့်မြန်မာစာပေဆက်သွယ်ပုံ**။ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံ စာပေနှင့်လူမှုရေးသိပ္ပံ ဂျာနယ်၊ အတွဲ-၁၊ အပိုင်း ၂။
မြန်မာစာအဖွဲ့ဦးစီးဌာန။ (၁၉၉၁)။ **မြန်မာအဘိဓာန်**။ ရန်ကုန်၊ ပုံနှိပ်ရေးနှင့်ထုတ်ဝေရေးလုပ်ငန်း။
အောင်ထွတ်၊ ဦး။ (၁၉၇၉)။ **ပါဠိသက်မြန်မာဝေါဟာရ**။ ရန်ကုန်၊ ဘာသာပြန်နှင့်စာအုပ်ထုတ်ဝေရေးဌာန။

Crystal, David. (1997). *A Dictionary of Linguistics and phonetics*, 4th Ed. Malden, Blackwell.